

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

De Nederlandse samenleving heeft in de afgelopen decennia een transformatie ondergaan op het gebied van gezinsvorming en ouderschap. Waar vroeger het traditionele gezin, bestaande uit een vader en een moeder de norm was, zijn er tegenwoordig diverse gezinsvormen die hiervan afwijken. Steeds vaker komen gezinnen voor waarin kinderen worden opgevoed door twee moeders, twee vaders of een combinatie hiervan. Hierbij zijn twee van de ouders ook de juridisch ouder, de andere twee ouders zijn nu nog sociale ouders. De gezinsvorm waarbij er drie of vier ouders zijn wordt aangeduid als een “meeroudergezin”. Het huidige personen- en familierecht sluit niet goed aan op de ontwikkelingen in de samenleving ten aanzien van meeroudergezinnen. Op dit moment gaat de wetgeving nog uit van maximaal twee ouders. De Staatscommissie Herijking Ouderschap heeft deze problematiek erkend en in 2016 een rapport uitgebracht, getiteld ‘*Kind en ouders in de 21ste eeuw*’. In dit rapport wordt het belang van het kind als uitgangspunt genomen en wordt geadviseerd om wettelijk de mogelijkheid te bieden om juridisch ouderschap en ouderlijk gezag toe te kennen aan maximaal vier ouders. Het juridisch mogelijk maken van meerouderschap en meeroudergezag zorgt ervoor dat de wet- en regelgeving beter aansluit bij de dagelijkse realiteit van steeds meer Nederlandse gezinnen en geeft alle ouders binnen een meeroudergezin dezelfde verantwoordelijkheden en rechten.

Bij de totstandkoming van deze wet staat het belang van het kind nadrukkelijk centraal. De juridische erkenning van meerouderschap vanaf de geboorte bevordert de rechtszekerheid door aansluiting te vinden bij de feitelijke opvoedingssituatie. Daarbij wordt specifiek gelet op de stabiliteit van het gezin en de individuele behoeften van het kind. Door te zorgen dat de rechtspositie van alle betrokken opvoeders gelijk wordt, draagt deze regeling bij aan het waarborgen van het welzijn van het kind. Dit samen zorgt voor een stabiele basis voor het kind binnen een meeroudergezin.¹

Een meeroudergezin is een gezin waarin meer dan twee volwassenen gezamenlijk de opvoeding en zorg voor een kind op zich nemen. Dit kan verschillende vormen aannemen. Zo kan een meeroudergezin bestaan uit een vrouwenstel en een mannenstel die gezamenlijk besluiten een kind op te voeden, of een gezin waarin de moeder waaruit het kind geboren wordt of ouder niet alleen biologisch bijdraagt aan de geboorte van een kind, maar ook een rol speelt in de opvoeding. Dit wetsvoorstel beperkt zich tot intentioneel meerouderschap, waarbij maximaal 4 personen met elkaar bewust voorafgaand aan de conceptie kiezen voor gezamenlijk ouderschap en een gedeelde opvoeding. Dit wordt omschreven als “één meeroudergezin bestaat uit maximaal vier personen in twee huizen”.² Hoewel meeroudergezinnen in Nederland steeds vaker voorkomen en hun aantal jaarlijks

¹ Staatscommissie Herijking ouderschap ‘*Kind en ouders in de 21ste eeuw*’ p. 25-29.

² Staatscommissie Herijking ouderschap ‘*Kind en ouders in de 21ste eeuw*’ p. 427-430.

toeneemt³, ondervinden deze gezinnen in de praktijk aanzienlijke juridische en maatschappelijke uitdagingen. Het WODC stelt in een onderzoek dat er in Nederland 1700 tot 9200 intentionele meeroudergezinnen zijn.⁴ Het wetsvoorstel is dan ook bedoeld om een aantal problemen voor kinderen weg te halen evenals voor de ouders. De huidige wetgeving is nog steeds gebaseerd op het traditionele tweevoudige ouderschap, waarbij slechts twee personen juridisch als ouder erkend kunnen worden. Dit betekent dat in een gezin met drie of vier ouders niet alle ouders dezelfde rechten en plichten hebben ten opzichte van hun kind. Deze juridische beperkingen leiden in de praktijk tot problemen. In deze gevallen hebben niet alle ouders officieel gezag over het kind, waardoor zij bijvoorbeeld geen medische beslissingen mogen nemen of geen toegang hebben tot schoolinformatie. Ook bij situaties zoals scheiding, overlijden of erfeniskwesties kan dit tot lastige juridische en emotioneel complexe situaties leiden. Wat voor traditionele gezinnen vanzelfsprekend en goed geregeld is, kan voor meeroudergezinnen een uitdaging vormen. Ondanks aanbevelingen van de Staatscommissie is aanpassing van wet- en regelgeving vooralsnog uitgebleven en sluiten onze wetten en regels nog steeds niet aan bij de huidige praktijk van meeroudergezinnen. Hierdoor blijven veel ouders en kinderen in deze gezinnen in een juridische en sociale onzekerheid verkeren. Het is daarom van belang dat er stappen worden gezet om de wetgeving in overeenstemming te brengen met de veranderende gezinsstructuren. In een reactie op Kamervragen en de debatten is er een brief van staatssecretaris van Justitie en Veiligheid aan de kamer gestuurd.⁵ In deze brief wordt uitgelegd waarom het kabinet ervoor heeft gekozen vooralsnog geen wettelijke regelingen te maken voor meerouderschap en meerpersoonsgezag. De initiatiefnemer is van mening dat de regering na het uitgebrachte advies van de Staatscommissie weliswaar belangrijk voorwerk heeft verricht, maar er inmiddels bijna negen jaren zijn verstreken sinds het rapport van de Staatscommissie en meeroudergezinnen nog steeds elke dag te maken hebben met de negatieve gevolgen van het feit dat zij juridisch gezien geen ouder zijn van de kinderen die zij opvoeden. Daarom heeft de initiatiefnemer gekozen voor deze initiatiefwet.

Belang van het Kind

De Staatscommissie benadrukt dat in alle gevallen rondom het meerouderschap het belang van het kind voorop moet staan. De Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) is van mening dat het openstellen van de keuze voor het verzoeken van meerouderschap en -gezag voor intentioneel meeroudergezinnen in het belang is van kinderen, omdat dit aansluit bij de dagelijkse realiteit van de kinderen en bij de intentie van de ouders om gezamenlijk kinderen te krijgen en op te voeden. Erkenning vanaf de geboorte laat juridische en feitelijke werkelijkheid samenvallen, wat rechtszekerheid geeft. Dit betekent dat bij de beslissing om meer dan twee ouders juridisch te erkennen, zorgvuldig moet worden gekeken naar de specifieke situatie van het kind en de betrokken volwassenen. Factoren zoals de stabiliteit van de opvoedingssituatie, de relaties tussen de opvoeders en de behoeften van het kind moeten hierbij worden meegenomen. De juridische verankering van meerouderschap draagt naar het oordeel van de Staatscommissie daarmee bij aan het welzijn en de ontwikkeling van kinderen die opgroeien met meer dan twee ouders. Een ander belangrijk middel om het belang van het kind te waarborgen dat de Staatscommissie aanhaalt, is het opstellen van een zeer zorgvuldig en gedetailleerd opvoedingsplan door alle betrokken

³ Ipsos I&O Publiek, 'Deel meeroudergezinnen wil regeling voor meerouderschap', 06-03-2025.

⁴ Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum, 'Doelgroep voor wettelijke regeling meerouderschap beperkt qua omvang', 05-03-2025.

⁵ *Kamerstukken II* 2024/25, 33836, nr. 104

ouders. In dit plan dienen afspraken te worden vastgelegd over de verdeling van alle zorgtaken, financiële verantwoordelijkheden en de manier waarop beslissingen worden genomen. Een duidelijk en uitgebreid opvoedingsplan voorkomt misverstanden en conflicten tussen de ouders, wat bijdraagt aan een stabiele en veilige omgeving voor het kind. Daarnaast bevordert het goede communicatie tussen de ouders, wat van groot belang is voor het gezamenlijk opvoeden van een kind. Ook de RSJ wijst op de noodzaak om het belang van het kind voorop te stellen, zoals ook verankerd in het Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK). De Raad concludeert net als de Staatscommissie dat het belang van het kind niet alleen inhoudt dat het kind adequaat verzorgd wordt, maar ook dat het recht heeft op stabiliteit en continuïteit in opvoeding en verzorging. Het erkennen van meerouderschap kan bijdragen aan deze stabiliteit door de juridische positie van alle opvoeders te versterken.⁶ Met de staatscommissie en de RSJ is de initiatiefnemer ervan overtuigd dat de belangen van kinderen die opgroeien in meerouderschapssituaties het meest zijn gediend met een goede wettelijke regeling, die waarborgt dat ouders bij het vormgeven van hun meerouderschap het belang van het kind vooropstellen.

Keuze voor intentioneel meerouderschap

De RSJ en de Staatscommissie stellen dat een regeling voor meerouderschap en -gezag vooral geregeld moet worden bij intentionele meeroudergezinnen. Dat betekent dat al vóór de geboorte van het kind (pre-conceptie) is afgesproken dat het kind door drie of vier ouders zal worden opgevoed. Hierbij gaat het zowel om het juridisch ouderschap als het gezag over het kind. Op dit moment sluiten de juridische regels niet goed aan bij de dagelijkse gang van zaken van deze gezinnen, wat zorgt voor juridische en emotionele problemen.

Om de belangen van het kind te beschermen, moeten er duidelijke afspraken komen. Bijvoorbeeld dat meeroudergezinnen een meerouderschapsovereenkomst opstellen.⁷ De rechter bekrachtigt vervolgens de meerouderschapsovereenkomst. In navolging van de adviezen van de Staatscommissie en de RSJ kiest de initiatiefnemer voor een regeling voor meerouderschap die zich beperkt tot intentioneel meerouderschap. Onderhavig wetsvoorstel richt zich op situaties waarin voorafgaand aan de conceptie gezamenlijk en weloverwogen voor ouderschap is gekozen. Deze keuze is gemaakt om meerdere redenen. Allereerst biedt deze doelgroep een duidelijk afgebakend kader, wat de rechtszekerheid en uitvoerbaarheid van de regeling vergroot. Daarnaast is er bij intentioneel ouderschap sprake van vooraf gemaakte afspraken tussen de betrokkenen, waardoor het risico op conflicten kleiner is en de belangen van het kind beter gewaarborgd kunnen worden. Ook maakt deze beperkte reikwijdte het mogelijk om stapsgewijs ervaring op te doen met de juridische en praktische uitwerking van meerouderschap. Daarmee vormt de regeling een betekenisvolle stap richting een bredere erkenning van diverse gezinsvormen, met oog voor uitvoerbaarheid en het belang van het kind.

Verschil ouderlijk gezag en juridisch ouderschap

Juridisch ouderschap betekent dat je volgens de wet de ouder van een kind bent. Dit brengt verschillende rechten en plichten met zich mee. Als juridisch ouder heb je bijvoorbeeld het recht op en plicht tot omgang met je kind, je bent automatisch onderhoudsplichtig (je moet financieel voor je kind zorgen), en je kind erft van je als je komt te overlijden. Ook krijgt het kind doorgaans de nationaliteit van zijn ouders, afhankelijk van de situatie. Juridisch

⁶ RSJ, 'Het belang van het kind in meeroudergezinnen', p. 15-20, 42-43.

⁷ RSJ, 'Het belang van het kind in meeroudergezinnen', p. 40-41, 43-44.

ouderschap ontstaat automatisch voor de biologische moeder bij de geboorte. Voor de andere ouder ontstaat ouderschap van rechtswege (automatisch) als hij met de moeder is getrouwd of een geregistreerd partnerschap heeft bij de geboorte. Voor vrouwenparen ontstaat juridisch ouderschap binnen het huwelijk of geregistreerd partnerschap ook van rechtswege, mits gebruik is gemaakt van een niet bij de ouders bekende donor. Juridisch ouderschap ontstaat ook als hij of zij het kind erkent. Het kan ook ontstaan door adoptie of via een gerechtelijke vaststelling van het ouderschap. Op dit moment kan je maximaal 2 juridische ouders hebben. Voor meeroudergezinnen maakt dit het dus lastig, omdat er voor de geboorte al gekozen moet worden wie naast de geboortemoeder ook juridisch ouder van het kind wordt. Dit betekent dat er gekozen moet worden welke ouders wel juridisch gezag krijgen en dus belangrijke beslissingen rond bijvoorbeeld school of medische situaties mogen nemen. Deze keuze brengt met zich mee dat de derde (en mogelijk de vierde) ouder vanaf de geboorte van het kind niet dezelfde rechten en plichten heeft.

Ouderlijk gezag gaat over het recht en de plicht om het kind op te voeden en te verzorgen. Dit betekent dat je verantwoordelijk bent voor belangrijke beslissingen in het leven van het kind, zoals de schoolkeuze, medische behandelingen en het aanvragen van een paspoort. Ouderlijk gezag kan door één ouder worden uitgeoefend (eenhoofdig gezag) of door beide ouders samen (gezamenlijk gezag). Dit zijn maximaal tweepersonen. Ouderlijk gezag duurt voort tot de leeftijd van 18 jaar. In een meeroudergezin waar vier personen samen een kind opvoeden maakt dit dat er lastige keuzes gemaakt moeten worden, omdat er maar tweeouders ouderlijk gezag over het kind kunnen uitoefenen.⁸

Dit wetsvoorstel maakt het mogelijk dat drie of vier ouders in een meeroudergezin zowel juridisch ouder worden als ouderlijk gezag krijgen, zodat deze gezinnen geen keuze meer hierin hoeven te maken.

2. Tijdlijn

De afgelopen jaren is er veel gesproken over de invoering van meerouderschap. Hieronder zijn in een tijdlijn de belangrijkste gebeurtenissen weergegeven.

2016 – Staatscommissie Herijking Ouderschap en kabinetsreactie

- **Staatscommissie:** In 2016 werd de Staatscommissie Herijking Ouderschap ingesteld. De commissie onderzocht de toekomst van het ouderschap, onder andere in het kader van nieuwe gezinsvormen.⁹
- **Rapport:** De commissie publiceerde het rapport *Kind en ouder in de 21e eeuw*, waarin werd geopperd om meerouderschap wettelijk mogelijk te maken. Dit was de eerste formele stap richting de introductie van een wettelijke regeling voor meerouderschap.

2019 – Kabinetsreactie op Staatscommissie (12 juli)

- Op 12 juli 2019 reageerde het kabinet op het rapport van de Staatscommissie. In de kamerbrief werd aangegeven dat het kabinet verder ging onderzoeken hoe meerouderschap in de wet zou kunnen worden opgenomen.¹⁰

⁸ Staatscommissie Herijking ouderschap 'Kind en ouders in de 21ste eeuw' p. 213-217.

⁹ Staatscommissie Herijking ouderschap 'Kind en ouders in de 21ste eeuw'.

¹⁰ Kamerstukken II 2018/19, 33836, nr. 45

- **Uitkomst:** Het kabinet introduceert een regeling voor deelgezag en blokkaderecht om sociale ouders en het belang van het kind beter te beschermen. Bij evaluatie wordt gekeken naar de effectiviteit, het conflictpotentieel en de wenselijkheid van aanpassing van deelgezag en meerouderschap.

2020 – Kamerbrief over uitwerking meerouderschap (16 oktober)

- Op 16 oktober 2020 stuurde minister Dekker **voor Rechtsbescherming** een kamerbrief naar de Tweede Kamer waarin hij een analyse van de invoering van meerouderschap presenteerde.¹¹
- **Inhoud:** De brief ging in op de mogelijke juridische gevolgen en de praktische uitwerking van een regeling voor meerouderschap, met nadruk op hoe dit in de wetgeving zou passen.

2022 – Motie van Ginneken en Ellian over aanstellen werkgroep meerouderschap (21 juni)

- Op 21 juni 2022 werd er in de Tweede Kamer gestemd over een gezamenlijke motie van de leden van Ginniken en Ellian. In deze motie werd opgeroepen een werkgroep in te stellen die de benodigde wijzigingen in kaart zouden brengen voor Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot meerouderschap. Deze motie behaalde een ruime meerderheid.¹²

2023 – Kamerbrief over voortgang meerouderschap en gezag (6 oktober)

- Op 6 oktober 2023 gaven de ministers Minister Weerwind voor Rechtsbescherming & Minister Dijkgraaf van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een kamerbrief uit over de voortgang van de uitwerking van meerouderschap en gezag.¹³
- **Inhoud:** Het document bevatte onder andere het rapport *Waarden en wensen bij een wetswijziging meerouderschap en -gezag*, met een verslag over de gevoerde gesprekken over wat er op het spel staat voor meeroudergezinnen en professionals .

2024 – Kamerbrief met adviesrapporten (4 oktober)

- Op 4 oktober 2024 presenteerde staatssecretaris Struycken een rapport van de RSJ ter voorbereiding van een besluit over een wettelijke regeling voor meerouderschap.¹⁴
- **Inhoud:** De rapporten bevat analyses over meerouderschap en de gevolgen voor het gezag van meer dan twee ouders, en een toelichting op de maatschappelijke behoefte aan meerouderschap.

2025 – Kamerbrief over onderzoeksresultaten (10 maart)

- **Staatssecretaris Struycken Rechtsbescherming:** Op 10 maart 2025 stuurde Struycken een kamerbrief naar de Tweede Kamer met de resultaten van de

¹¹ Kamerstukken II 2020/21, 33836, nr. 58

¹² Kamerstukken II 2021/22, 33836, nr. 75

¹³ Kamerstukken II 2023/24, 33836, nr. 85

¹⁴ Kamerstukken II 2024/25, 33836, nr. 99

onderzoeken naar meerouderschap en meerpersoonsgezag en de besluitvorming over meerouderschap en meerpersoonsgezag.¹⁵

- **Inhoud:** Het kabinet werd geïnformeerd dat de plannen voor het juridisch mogelijk maken van meerouderschap voorlopig niet verder zouden worden uitgewerkt. De uitvoeringskosten en juridische complicaties werden als te groot beschouwd om verder te gaan met een wetsvoorstel.

2025 – Debat over meerouderschap (12 maart)

- **Debat in de Tweede Kamer:** Op 12 maart 2025 vond een debat plaats waarin Kamerleden en staatssecretaris Struycken spraken over het al dan niet toestaan van meerouderschap.

3. Probleembeschrijving: Meeroudergezinnen en de uitdagingen voor ouders

Meeroudergezinnen ondervinden grote juridische obstakels, aangezien de wet momenteel slechts twee ouders per kind (er)kent. In gezinnen waarin drie of vier ouders een rol spelen, betekent dit dat niet alle ouders gelijke rechten en verantwoordelijkheden hebben. Ouders die geen ouderlijk gezag hebben, kunnen geen beslissingen nemen over medische zorg, onderwijs en financiële regelingen. Dit zorgt voor onzekerheid en kan in situaties waar beslissingen genomen moeten worden tot serieuze problemen leiden.¹⁶ In focusgroepen is geïnventariseerd waar de meeroudergezinnen en professionals knelpunten ervaren, wat de wensen en waarden zijn en wat er gedaan moet worden om tot een realistische en duidelijke wet voor iedereen te komen. Tijdens deze inventarisatie is naar voren gekomen dat er naast de problemen, zoals op juridisch, medisch, financieel en ondersteunend gebied, ook veel problemen zijn op mentaal en maatschappelijk gebied.¹⁷ Een wettelijke erkenning van alle opvoeders zou bijdragen aan meer duidelijkheid, gelijke rechten en een betere bescherming van het kind.¹⁸

Daarnaast ervaren de meerouders zonder gezag belemmeringen bij zorginstellingen en onderwijsinstanties. Ziekenhuizen en huisartsen kunnen bijvoorbeeld weigeren om medische informatie te delen en hoeven geen toestemming te vragen voor behandelingen aan een ouder die wettelijk niet is erkend. In het onderwijs ontstaan onder andere administratieve moeilijkheden, zoals de vraag welke opvoeders wel of niet een oudergesprekken bij kunnen wonen of welke opvoeders belangrijke beslissingen over het kind kunnen en mogen nemen. Deze beperkingen bemoeilijken de samenwerking tussen ouders en instanties en zorgen voor ongelijkheid en frustratie. Zowel voor het kind als voor de ouder kan dit emotioneel belastend zijn.¹⁹ Ook op financieel gebied roept het ontbreken van juridische erkenning problemen op voor kinderen die opgroeien in meeroudergezinnen. Momenteel kunnen slechts twee ouders (en stiefouders) financieel verantwoordelijk zijn voor een kind, wat leidt tot onduidelijkheid over kostenverdeling binnen meeroudergezinnen. Bovendien erft het kind niet van een niet-juridische ouder als deze overlijdt, tenzij dit in een testament is vastgelegd. Dit kan financiële onzekerheid en conflicten binnen het gezin veroorzaken. Door meerouderschap juridisch te erkennen, kunnen ook de bestaande erfrechtelijke regels die gelden voor ouders worden

¹⁵ Kamerstukken II 2024/25, 33836, nr. 104

¹⁶ Staatscommissie Herijking ouderschap ‘Kind en ouders in de 21ste eeuw’, p. 249-255 447-452.

¹⁷ Rapport ‘Waarden en wensen bij een wetwijziging meerouderschap en -gezag’, 04-10-2024.

¹⁸ Staatscommissie Herijking ouderschap ‘Kind en ouders in de 21ste eeuw’.

¹⁹ Staatscommissie Herijking ouderschap ‘Kind en ouders in de 21ste eeuw’, p. 447-452.

toegepast in meeroudergezinnen Juridische duidelijkheid over financiële verplichtingen en over erfrechtelijke regels kan de stabiliteit in een gezin bevorderen.²⁰

Naast obstakels bij zorg- en onderwijsinstellingen en op financieel gebied ondervinden meeroudergezinnen vaak sociale en maatschappelijke obstakels. In delen van de samenleving worden deze gezinsvormen nog niet volledig geaccepteerd, wat kan leiden tot onbegrip en discriminatie. Ouders kunnen stuiten op vooroordelen bij instanties, scholen en werkgevers. Het introduceren van juridisch meerouderschap en meeroudergezag bevordert dan ook de algemene acceptatie voor deze specifieke gezinsvorm.²¹

Zolang meerouders het samen eens zijn over de verdeling van verzorging en opvoeding van de kinderen zijn in sommige gevallen nog te overzien. Maar als men het niet meer eens is, bijvoorbeeld in het geval van een scheiding, kunnen in de praktijk problemen ontstaan voor zowel kinderen als ouders in meeroudergezinnen. De bestaande wetgeving rondom gezag, bezoekenregelingen en alimentatie is niet ingericht op meeroudergezinnen waarbij sommige ouders geen juridische ouder zijn of geen gezag hebben, wat kan leiden tot juridische conflicten en onduidelijkheid over de rol van iedere ouder. Terwijl traditionele gezinnen duidelijke wettelijke regels hebben bij een scheiding, ontbreekt deze duidelijke structuur voor meeroudergezinnen. Door de wetgeving aan te passen zodat alle vier de ouders ook juridisch ouder kunnen worden, worden de belangen van zowel het kind als de ouders gewaarborgd.²²

4. Hoofdpijnen van het wetsvoorstel

Dit wetsvoorstel maakt het mogelijk dat een kind meer dan twee ouders krijgt, met een maximum van vier. Dit zorgt ervoor dat het kind vanaf de geboorte juridisch is verbonden met alle ouders. Dit gebeurt via een rechterlijke beslissing op basis van een gezamenlijk verzoek van alle betrokkenen. De ouders moeten samen een overeenkomst opstellen waarin ze op verschillende aspecten afspraken maken. Het besluit van de rechter op een dergelijk verzoek geldt voor één zwangerschap en voor een periode van drie jaar. Dat betekent praktisch dat conceptie binnen drie jaar moet plaatsvinden.

Het wetsvoorstel zorgt er met een vangnetbepaling voor dat alle regels die op dit moment gaan over “een ouder” of “twee ouders”, ook gelden voor gezinnen met meer dan twee ouders tenzij uit de wet volgt dat dit niet de bedoeling is. Dit geldt niet alleen voor het Burgerlijk Wetboek, maar voor andere wetten in Nederland. Zo kunnen bepalingen over de uitoefening van het gezag en de bepaling over de woonplaats van een kind in het geval van meerouderschap worden toegepast.

Om meerouderschap mogelijk te maken, moeten alle betrokkenen een duidelijke meerouderschapsovereenkomst maken. De meerouderschapsovereenkomst zorgt ervoor dat alle ouders samenwerken in het belang van het kind, ook in situaties waar de meningen van de ouders verschillen. Dit geeft duidelijkheid en beschermt het kind. De rechter controleert of het plan goed is voor het kind en of niemand wordt gedwongen. Mensen die niet in Nederland wonen of geen Nederlands paspoort hebben, moeten bewijzen dat ze niet alleen de procedure starten om in Nederland te mogen blijven. De overeenkomst moet onder andere afspraken bevatten over hoe het kind wordt opgevoed en hoe de ouders contact houden. Dit alles helpt om het kind te beschermen en de ouders goed voorbereid te laten zijn. In een meeroudergezin krijgen alle ouders samen de verantwoordelijkheid om het kind

²⁰ Staatscommissie Herijking ouderschap ‘Kind en ouders in de 21ste eeuw’, p. 90-92.

²¹ Staatscommissie Herijking ouderschap ‘Kind en ouders in de 21ste eeuw’, p. 88-92.

²² Staatscommissie Herijking ouderschap ‘Kind en ouders in de 21ste eeuw’, p. 88-93 41-46.

op te voeren en belangrijke beslissingen te nemen, zoals over school of medische zorg. Door meerouderschap ontstaat gezamenlijk gezag standaard. Het wetsvoorstel wijzigt het erfrecht, zodat kinderen met dezelfde ouders worden gezien als volle broers en zussen en hetzelfde deel krijgen van de erfenis. Als kinderen niet dezelfde ouders hebben, zijn ze halfbroers of -zussen en krijgen ze een kleiner deel. Aanpassing van het erfrecht voorkomt verwarring en zorgt voor een eerlijke verdeling. Het wetsvoorstel bepaalt dat nederlandse regels gelden voor meerouderschap in Nederland. In het wetsvoorstel is in ons internationale privaatrecht een conflictregel opgenomen voor het vaststellen van meerouderschap. Omdat nog niet veel landen een regeling voor meerouderschap kennen, is toepassing van buitenlands recht hiervoor niet aangewezen en bepaalt het wetsvoorstel dat de Nederlandse regels worden toegepast. Als meerouderschap in het buitenland is ontstaan, kan dit in Nederland worden erkend volgens de voor erkenning geldende regels.

5. Uitvoerings- en handhavingsaspecten

De invoering van het wetsvoorstel vergt niet alleen aanpassingen in diverse wet- en regelgeving, maar ook aanpassingen van systemen. Het kabinet stelt vast dat invoering van meerouderschap structurele en incidentele kosten met zich meebrengt, waarvoor op dit moment binnen de rijksbegroting geen middelen zijn gereserveerd. Daarnaast zou invoering aanzienlijke capaciteit vragen van ministeries, rechterlijke macht en uitvoeringsorganisaties. In de bijlage bij deze Kamerbrief heeft staatssecretaris Struycken nader uiteengezet welke uitvoerings- en handhavingsaspecten zich hierbij voordoen en welke gevolgen dat heeft voor betrokken partijen.²³ Ook heeft de VNG in een uitvoeringstoets opgesteld in januari 2025 waarin de impact van de invoering van meerouderschap en meerpersoonsgezag op het sociaal domein en op het domein van burgerzaken wordt beschreven. De VNG beschrijft dat wanneer het ingeschatte aantal van 200 gezinnen reël blijkt te zijn, het merendeel van de kleine en middelgrote gemeenten naar verwachting invulling geven aan meerouderschap en meerpersoonsgezag met de bestaande capaciteit. Grotere gemeenten verwachten een hogere uitvoeringslast; met in het bijzonder de gemeente Den Haag omdat deze gemeente is belast. Met de inschrijving van buitenlandse rechtsfeiten.²⁴

De initiatiefnemer kiest ervoor een wettelijke regeling voor meerouderschap te beperken tot intentioneel meerouderschap en voegt geen overgangsregeling voor bestaande meeroudergezinnen toe aan dit initiatiefwetsvoorstel.

De keuze voor een beperkte doelgroep is ingegeven door het belang van een duidelijke juridische afbakening, uitvoerbaarheid en rechtszekerheid. Bij intentioneel ouderschap is vanaf het begin sprake van een gezamenlijke en weloverwogen wens tot ouderschap, wat leidt tot stabielere afspraken tussen de betrokkenen en minder risico op conflicten. Deze benadering zorgt naar verwachting voor lagere uitvoeringslasten. Ook maakt deze focus het mogelijk om ervaring op te doen met de juridische en praktische werking van een regeling die afwijkt van het huidige tweevoudige juridisch ouderschap, zonder direct meerouderschap door te voeren voor alle soorten samengestelde gezinnen. Het uitgangspunt van dit wetsvoorstel is een zorgvuldige, transparant en uitvoerbare regeling. Daarbij vinden wij het van groot belang dat de maatschappelijke en praktische gevolgen vanaf het begin in kaart worden gebracht. Daarom wordt voor dit wetsvoorstel een internetconsultatie georganiseerd,

²³ Kamerstukken II 2024/25, 33836, nr. 104

²⁴ VNG, 'Uitvoeringstoets Meerouderschap en meerpersoonsgezag (deel A)', 21-01-2025, p.2-3.

waarbij belanghebbenden, deskundigen en uitvoeringsinstanties in de gelegenheid worden gesteld om hun visie te geven. Parallel aan de consultatie worden uitvoeringstoetsen uitgezet bij de relevante uitvoeringsorganisaties. Deze toetsen bieden waardevolle inzichten met betrekking tot de uitvoerbaarheid en de financiële gevolgen van het voorstel, en zullen worden betrokken bij de verdere uitwerking van het wetsvoorstel.

6. Financiële gevolgen

In de Kamerbrief van staatssecretaris Struycken van 10 maart 2025 zijn de financiële gevolgen van een wettelijke regeling voor meerouderschap geschat. De incidentele kosten worden begroot op ongeveer 11 tot 50 miljoen euro, onder meer voor aanpassingen in de Basisregistratie Personen, ICT-systemen en invoering van een register voor de ontstaansgeschiedenis van het kind. De structurele kosten worden door de regering begroot op ongeveer 5 tot 6 miljoen euro per jaar, bijvoorbeeld vanwege uitbreiding van verlofregelingen als meerdere ouders aanspraak maken. Voor gemeenten zijn de eenmalige kosten ingeschat op rond 1 miljoen euro, vooral voor burgerzaken, burgerlijke stand en jeugdhulp. Beheer van het register en inzet van curatoren kunnen additionele structurele lasten vormen. De ramingen zijn indicatief en afhankelijk van de precieze inrichting van de regeling.²⁵ Na afloop van de internetconsultatie zal een nadere inschatting kunnen worden gemaakt van de exacte kosten van het initiatiefwetsvoorstel. De verwachting is dat de kosten in lijn liggen met de geschatte kosten die het kabinet in de Kamerbrief heeft genoemd. Dekking wordt gevonden binnen de bestaande kaders van de begroting.

7. Verhouding tot Europees en internationaal recht

Nederland is partij bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), waarin het belang van het kind centraal staat. Artikel 3 van het IVRK bepaalt dat in alle maatregelen betreffende kinderen het belang van het kind de eerste overweging dient te zijn. Artikel 5 van het IVRK benadrukt het belang van de rol van ouders en familie bij de opvoeding van het kind. Het verplicht staten om deze rol te respecteren en te ondersteunen, waarbij rekening wordt gehouden met de culturele waarden en tradities van het gezin. Dit is essentieel voor de ontwikkeling van het kind binnen zijn eigen leefomgeving. Artikel 7 garandeert het recht van het kind op een naam, nationaliteit en het recht om zijn ouders te kennen en verzorgd te worden door hen. Dit artikel waarborgt de juridische erkenning van het kind en draagt bij aan het behoud van zijn identiteit en welzijn. De RSJ benadrukt dat het erkennen van meerouderschap en -gezag in lijn is met dit principe, aangezien het bijdraagt aan de rechtszekerheid en het welzijn van kinderen in meeroudergezinnen.²⁶ Ook de staatscommissie geeft duidelijk weer dat het erkennen van meerouderschap in lijn is, maar ook in het belang van het kind is.²⁷ Het ontbreken van juridische erkenning voor alle betrokken ouders kan leiden tot zogenoemde hinkende rechtsverhoudingen, bijvoorbeeld op het gebied van afstamming of gezag, hetgeen onwenselijk is vanuit het perspectief van het kind. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) heeft in zijn jurisprudentie benadrukt dat het recht op respect voor het privé- en gezinsleven, zoals neergelegd in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), ook betrekking heeft op de

²⁵ Kamerstukken II 2024/25, 33836, nr. 104

²⁶ RSJ, 'Het belang van het kind in meeroudergezinnen', p. 28-35.

²⁷ Staatscommissie Herijking ouderschap 'Kind en ouders in de 21ste eeuw', p. 25-28 134-137.

relatie binnen een gezin van kinderen. De RSJ en de staatscommissie wijzen erop dat het erkennen van meerouderschap kan bijdragen aan het respecteren van deze gezinsrelaties, door de juridische erkenning van alle opvoeders.²⁸ Het introduceren van een goede wettelijke regeling voor meerouderschap en meeroudergezag is daarnaast in lijn met Europese verdragen en jurisprudentie. De bescherming van kinderrechten is ook vastgelegd in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (EU). Artikel 24 van het Handvest waarborgt het recht van het kind op bescherming en zorg, waarbij het belang van het kind een bij belangrijke beslissingen voorop staat.

8. Caribisch Nederland

Het wetsvoorstel heeft geen gevolgen voor Caribisch Nederland. Er zijn de initiatiefnemer geen onderzoeken bekend over de omvang van de groep meeroudergezinnen op de BES-eilanden. De initiatiefnemer is van mening dat er eerst nader onderzoek zal moeten worden gedaan naar de omvang van de groep intentionele meeroudergezinnen op de BES-eilanden. Mocht blijken dat er een sterke behoefte en breed draagvlak bestaat om meerouderschap mogelijk te maken op de BES-eilanden, dan kan de initiatiefnemer zich voorstellen dat er wordt gekeken of een specifieke regeling voor de BES-eilanden kan worden voorbereid. Daarbij moet wel worden bedacht dat het invoeren van meerouderschap en meerpersoonsgezag uiterst moeilijk uitvoerbaar is volgens de uitvoeringstoets van de VNG.²⁹ De VNG stelt dat dit onder andere komt omdat de Basisregistratie personen niet vergelijkbaar is met de systemen op de BES-eilanden, omdat er niet met DigiD wordt gewerkt en ook niet met een centraal gezagsregister. Bovendien worden de meeste kinderen op de bovenwindse eiland op Sint-Maarten geboren; als daar geen meerouderschap is geregeld, zullen er volgens de VNG substantiële problemen in de uitvoering ontstaan.

9. Advies en consultatie

PM

10. Overgangsrecht en inwerkingtreding

In het wetsvoorstel is ervoor gekozen geen overgangsrecht op te nemen voor reeds bestaande meeroudergezinnen. Deze keuze is gemaakt om de uitvoerbaarheid en overzichtelijkheid van de regeling te waarborgen. Het opnemen van overgangsrecht voor bestaande situaties zou de haalbaarheid van een snelle invoering een regeling voor meerouderschap compliceren. Om deze reden wordt in dit wetsvoorstel als eerste stap gekozen voor een regeling die uitsluitend van toepassing is op nieuwe intentionele meeroudergezinnen. De inschatting is ook dat overgangsrecht naast juridische complexiteit ook aanzienlijke uitgaven met zich brengt, wat de kans kleiner maakt dat de regeling vlot kan worden ingevoerd. Deze aanpak sluit aan bij het uitgangspunt om het familierecht op een evenwichtige en toekomstbestendige manier te moderniseren. Op basis van de ervaringen met de toepassing van de regeling voor intentioneel meerouderschap kan op een later moment worden bezien of en hoe uitbreiding naar bestaande situaties uitvoerbaar en handhaafbaar is.

²⁸ RSJ, *Het belang van het kind in meeroudergezinnen*, p. 28-35.

²⁹ VNG, 'Uitvoeringstoets Meerouderschap en meerpersoonsgezag (deel A)', 21-01-2025.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I Boek 1 BW

Onderdeel A (artikel 1:3 BW)

Artikel 3 wordt aangevuld zodat bij de bepaling van de graad van bloedverwantschap ook rekening wordt gehouden met een gerechtelijke toekenning van het ouderschap in geval van meerouderschap. Evenals een erkenning, een gerechtelijke vaststelling van het ouderschap of een adoptie telt de toekenning van het ouderschap als een geboorte.

Onderdeel B (artikel 1:3a BW)

Bepalingen in wet- en regelgeving die specifiek verwijzen naar een ouder of ouders kunnen de vraag oproepen of en hoe deze van toepassing zijn op meerdere ouders ingeval van meerouderschap. Dit artikel bevat daartoe een algemene bepaling die zich niet beperkt tot het Burgerlijk Wetboek (BW), maar alle wet- en regelgeving beslaat. Om het algemene karakter van deze bepaling te benadrukken, is deze opgenomen in titel 1 van Boek 1 BW (algemene bepalingen).

Het uitgangspunt van deze bepaling is dat een regeling die is opgenomen in of voortvloeit uit een wet en verwijst naar een ouder of naar twee ouders ook van toepassing is op meer dan twee ouders in geval van meerouderschap. Ingevolge artikel 213, tweede lid, onder i, kunnen dit maximaal vier ouders zijn (zie onderdeel G).

Voor een specifieke bepaling kan dan steeds worden nagegaan of deze bepaling van overeenkomstige toepassing is op ouders ingeval van meerouderschap.

Zie bijvoorbeeld artikel 204, eerste lid, onder e, op grond waarvan een erkenning nietig is als er twee ouders zijn. De term “twee ouders” is hier niet van toepassing op meerdere ouders omdat in het geval van een erkenning er niet meer dan twee ouders kunnen zijn. Hetzelfde geldt voor de gerechtelijke vaststelling van het ouderschap, geregeld in artikel 207, tweede lid, onder, a.

Op grond van artikel 251a kunnen ouders of een van hen na een scheiding de rechter vragen het gezag aan een ouder te kennen. Dit zijn de ouders die eerder waren gehuwd en niet de (overige) ouders in geval van meerouderschap.

Zie voor een voorbeeld van overeenkomstige toepassing artikel 12, dat bepaalt dat het kind de woonplaats volgt van de ouder die over hem het gezag uitoefent en, als beide ouders het gezag uitoefenen en niet dezelfde woonplaats hebben, de woonplaats van die ouder waar het kind feitelijk verblijft. In geval van meerouderschap kan voor “beide ouders” (alle) ouders en kan voor “ouder” de meervoudsvorm worden gelezen. Ook een aantal gezagsbepalingen kan in geval van meerouderschap via de weg van artikel 3a toepassing vinden. Zo kan de rechter op grond van artikel 253a, tweede lid, op verzoek van de ouders of een van hen een regeling vaststellen inzake de uitoefening van het ouderlijk gezag. Deze regeling kan onder andere de wijze van informatieversterving aan de andere ouder bevatten. In geval van meerouderschap kan dat ook een versterving aan meer dan een ouder zijn.

In het kader van de beëindiging van gezag geldt op grond van artikel 274, eerste lid, dat als de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen na de beëindiging van het gezag van een van hen het gezag voortaan door de andere ouder wordt uitgeoefend. Deze bepaling kan in geval van meerouderschap zo worden gelezen dat als het gezag van een van de ouders wordt beëindigd dit door de overige ouders wordt uitgeoefend en dat als het gezag van meerdere ouders wordt beëindigd dit door de overige ouders of ouder wordt uitgeoefend.

Ook wanneer in een bepaling wordt gesproken van “een ouder” of “de ouder” in de zin van individueel ouderschap kan deze bepaling op een ouder in geval van meerouderschap zien. Zie bijvoorbeeld artikel 247, eerste lid, dat bepaalt dat het ouderlijk gezag de plicht en het recht van de ouder omvat zijn minderjarig kind te verzorgen en op te voeden. Deze bepaling richt zich ook tot ouders aan wie gerechtelijk het ouderschap is toegekend in geval van meerouderschap.

Onderdeel C (artikel 1:5 BW)

Zesde lid

In het nieuwe zesde lid van artikel 5 wordt toegevoegd dat in geval van meerouderschap de ouders bij de rechter een verklaring dienen af te leggen met betrekking tot de geslachtsnaam die het kind zal dragen. Ingevolge de Wet gecombineerde geslachtsnaam (Stb. 2023, 116) kunnen de ouders op grond van artikel 5 kiezen voor een gecombineerde geslachtsnaam voor hun kind die is samengesteld uit ten hoogste twee geslachtsnamen. De keuze voor (de volgorde van) de namen in de samenstelling is aan de ouders. Als ouders zelf al een gecombineerde geslachtsnaam hebben op grond van deze regeling en zij willen hun kind ook een gecombineerde geslachtsnaam geven, mogen zij zelf kiezen welke naam uit hun eigen samengestelde geslachtsnaam zij willen doorgeven. Ook dan geldt dat de gecombineerde geslachtsnaam uit niet meer dan twee namen mag bestaan. Dit blijft ook het systeem als er meer dan twee ouders zijn. De verklaring wordt in de beslissing van de rechter opgenomen. De keuze dient reeds in de meerouderschapsovereenkomst te worden vermeld die met het verzoek om toekenning van het ouderschap aan de rechter moet worden toegezonden. Zie artikel 213, tweede lid, onder e, en artikel 214 hierna (onderdeel G).

Negende, twaalfde en veertiende lid

In de overige leden wordt met de invoeging van het zesde lid in artikel 5 in technische zin rekening gehouden.

Onderdeel D (artikel 1:20 BW)

Artikel 20, eerste lid, wordt aangevuld met de gerechtelijke toekenning van het ouderschap ingeval van meerouderschap om een grondslag te bieden voor de aantekening van de rechterlijke uitspraak inzake de toekenning als latere vermelding op de geboorteakte. De rechterlijke beslissing inzake de toekenning van het ouderschap werkt vanaf de geboorte.

Tevens wordt een grondslag geboden voor de opname van een herroeping van een dergelijke beschikking (zie de artikelen 218 en 219, onderdeel G). Uit artikel 20e volgt dat de ambtenaar van de burgerlijke stand op grond van het aangevulde artikel 20, eerste lid, onder a, de uitspraak toegezonden krijgt van de griffier van de rechtbank die de herroeping heeft uitgesproken. Voor de gerechtelijke toekenning is in artikel 215 (onderdeel G) expliciet bepaald dat dit de ambtenaar van de burgerlijke stand is van de woonplaats van de geboortemoeder.

Voor een herroeping volgt uit het systeem van de wet dat toezending gebeurt aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de geboorteplaats van het kind, nu aan de in die gemeente berustende geboorteakte een latere vermelding aangaande de herroeping dient te worden toegevoegd.

Daarnaast wordt een grondslag geboden voor het aan de geboorteakte van het kind toevoegen van een rechterlijke uitspraak tot beëindiging van het ouderschap (zie artikel 220, onderdeel G).

Voor de situatie waarin een geboorteakte moet worden opgesteld, terwijl de rechter de beslissing tot gerechtelijke toekenning van ouderschap reeds voor de geboorte van het kind

heeft herroepen, terwijl de beroepstermijn pas na de geboorte van het kind vervalt, geldt het volgende. Voor de toezending van de beschikking door de griffier op grond van artikel 20e, eerste lid, alsmede voor de opname als latere vermelding door de ambtenaar op grond van artikel 20, eerste lid, is in de wet voorgeschreven dat dit niet plaatsvindt voordat drie maanden zijn verstreken na de uitspraak. Daarmee is voorzien in de mogelijkheid van het instellen van beroep tegen een dergelijke beschikking. Tot de herroeping onherroepelijk is geworden zal de ambtenaar van de burgerlijke stand de geboorteakte dienen op te maken alsof die herroeping niet heeft plaatsgevonden. Dit waarborgt ook dat in deze gevallen de herroeping voor het kind is terug te vinden op de geboorteakte. Zodra de herroeping in kracht van gewijsde is gegaan, zal deze alsnog als latere vermelding aan de geboorteakte worden toegevoegd.

Onderdeel E en F (artikel 1:198 en 1:199 BW)

Artikel 198 en artikel 199 worden aangepast om rekening te houden met de gerechtelijke toekenning van het ouderschap in geval van meerouderschap.

De toekenning van het ouderschap betreft alleen personen die niet van rechtswege ouder van een kind worden. Zo volgt het ouderschap van de geboortemoeder uit artikel 198, onder a. Is zij gehuwd of heeft zij een geregistreerd partnerschap, dan volgt het ouderschap van die persoon uit artikel 198, onder b. Het van rechtswege ontstaan van het ouderschap wordt niet verhinderd door de rechterlijke uitspraak inzake toekenning. Alleen voor personen die niet van rechtswege ouder van het kind worden, is het ouderschap een gevolg van de rechterlijke uitspraak.

Onderdeel G Afdeling 7- regeling voor meerouderschap

Artikel 213

Eerste lid

In artikel 213 wordt het ouderschap voor meer dan twee personen mogelijk gemaakt, waarna meerouderschap ontstaat. Het verzoek dient afkomstig te zijn van allen die ouder van het kind wensen te worden of toch al zullen worden. Het ouderschap van de geboortemoeder volgt uit artikel 198, onder a. Is zij gehuwd of heeft zij een geregistreerd partnerschap, dan volgt het ouderschap van die persoon uit artikel 198, onder b.

Allen die van rechtswege ouder van het kind worden, dienen te zijn betrokken bij het verzoek. Deze personen zijn dus per definitie betrokken bij het meerouderschap.

Tweede lid

In het tweede lid worden de toegangseisen tot de regeling opgesomd: de regeling inzake meerouderschap staat open voor maximaal twee stellen of een stel en een individu (in maximaal twee huishoudens), waarbij in beide gezinnen of de geboortemoeder aanwezig moet zijn of een biologische band met het kind aanwezig moet zijn (onderdeel a en d). Er kunnen als gevolg van de toekenning maximaal vier ouders zijn (onderdeel i).

Alle betrokkenen moeten instemmen met het meerouderschap (onderdeel b). Alle betrokkenen dienen het verzoek te doen en het zal duidelijk moeten blijken dat zij gezamenlijk het ouderschap willen uitoefenen. De instemming kan blijken uit een ter zitting afgelegde verklaring, of een voordien schriftelijk afgelegde verklaring die bij het verzoek is overgelegd.

De huwelijksbeletsen gelden ook in het geval van meerouderschap (onderdeel c). Er is geen reden om bij meerouderschap af te wijken van het uitgangspunt dat personen die niet met elkaar zouden mogen trouwen, wel de ouders van een kind zouden kunnen zijn: de verwarrende situatie van een tante die tevens moeder is, of oom die tevens vader is, wordt daarmee

uitgesloten. Deze beletselen gelden ook bij erkenning (artikel 204, eerste lid, onder a) en de gerechtelijke vaststelling van ouderschap (artikel 207, tweede lid, onder b.) Door de eis dat de betrokkenen een huwelijk met elkaar zouden mogen aangaan is ook verzekerd dat de betrokkenen meerderjarig zijn (zie artikel 31).

Het gezamenlijk verzoek dient een ondertekende meerouderschapsovereenkomst te bevatten (onderdeel e). Deze overeenkomst dient een aantal afspraken in te houden, zoals de wijze waarop het kind verzorgd en opgevoegd zal gaan worden en de keuze voor de geslachtsnaam van het kind (zie hierna artikel 214).

De geboortemoeder dient dit ter zitting te verklaren dat zij nog niet zwanger is (onderdeel f). De procedure dient te worden gevoerd vóór de conceptie van het kind. Alleen in dat geval hebben alle betrokkenen een gelijke positie in het overleg over de gewenste afspraken rond het meerouderschap. Uit de voorwaarde van het ter zitting verklaren blijkt tevens dat de behandeling van een verzoek tot toekenning van het ouderschap niet schriftelijk kan worden afgedaan. Een behandeling ter zitting wordt in dit verband van belang geacht voor een zorgvuldige beoordeling van het verzoek door de rechter (zie ook het voorgestelde artikel 800, vierde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) (artikel IV)). Blijkt dat de geboortemoeder al wél zwanger is, dan wordt de toestemming geweigerd.

Onderdeel g is mede opgenomen naar aanleiding van het advies hiertoe van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ, thans Migratieraad). Een betrokkene die niet de Nederlandse nationaliteit bezit of niet rechtmatig in Nederland verblijft op grond van artikel 8, onder b, d of e, van de Vreemdelingenwet 2000 dient een verklaring te verstrekken omtrent diens verblijfsrecht en daarbij aan te geven dat het verzoek niet wordt gedaan om een verblijfsrecht in Nederland te verkrijgen. Met dit onderdeel wordt beoogd oneigenlijk gebruik van de meerouderschapsregeling te voorkomen. Op grond van regelgeving en jurisprudentie kan een ouder in bepaalde gevallen verblijf verkrijgen vanwege de relatie met een kind.³⁰ Dit zou ook voor een ouder binnen meerouderschap het geval kunnen zijn.

Uit de verklaring omtrent het verblijfsrecht kan blijken dat een betrokkene geen recht op verblijf in Nederland heeft. Het ontbreken van een verblijfsrecht van een betrokkene hoeft de toekenning van meerouderschap niet te verhinderen. Continuïteit van de opvoedingsrelatie kan ook worden vormgegeven bij verblijf van ouders in verschillende landen.³¹ In dit kader zullen onder meer de afspraken over de verzorging en opvoeding in de meerouderschapsovereenkomst van belang zijn (zie hiervoor onderdeel e en artikel 214). Duidelijk zal moeten worden dat het belang van het kind zich niet tegen het toekennen van het ouderschap verzet (zie ook hierna onderdeel h).

Het ontbreken van een verblijfsrecht kan aanleiding zijn voor extra voorzichtigheid aan de kant van de rechter. Vermoedens dat met een oneigenlijke reden een beroep gedaan wordt op de meerouderschapsregeling kunnen bij de beoordeling van het verzoek worden betrokken. De rechtbank zal een verzoek om meerouderschap kunnen afwijzen als deze in de procedure tot het oordeel komt dat het oogmerk niet primair is gericht op het verkrijgen van meerouderschap, maar op het verkrijgen van toelating in Nederland. Het belang van het kind zal zich dan tegen toekenning van het ouderschap verzetten (zie onderdeel h).

Met dit onderdeel wordt aangesloten bij de verklaring van aanstaande echtgenoten zonder Nederlandse nationaliteit of zonder rechtmatig verblijf in Nederland ten behoeve van het kenbaar maken van het voornemen in het huwelijk te treden op grond van artikel 44, eerste lid, onder i, en het inschrijven van een in het buitenland opgemaakte huwelijksakte of akte van

³⁰ Advies ACVZ “Veranderd ouderschap en migratie”, Den Haag 2019, p. 30-32.

³¹ Advies ACVZ “Veranderd ouderschap en migratie”, Den Haag 2019, p. 38.

registratie van een partnerschap die betrekking heeft op een persoon zonder Nederlandse nationaliteit of zonder rechtmatig verblijf in Nederland (artikel 25, vierde lid).

De toekenning wordt geweigerd als het belang van het toekomstige kind zich hiertegen verzet (onderdeel h). De rechter zal bij zijn belangenafweging naast de inhoud van de meerouderschapsovereenkomst ook andere aspecten dienen te betrekken, bijvoorbeeld de zorgvuldigheid van de totstandkoming van de overeenkomst en in hoeverre de betrokkenen zich rekenschap hebben gegeven van de gevolgen van de mogelijke niet-erkenning van het meerouderschap in het buitenland. Dit kan bijvoorbeeld blijken uit afspraken hierover die door de betrokkenen zijn opgenomen in de meerouderschapsovereenkomst.

Het belang van het kind speelt daarnaast een belangrijke rol in het kader van de beoordeling door de rechtbank van de verklaring bedoeld in onderdeel g.

Derde lid

In het derde lid zijn de toegangseisen voor het toekennen van ouderschap voor tweede of volgende kinderen van dezelfde betrokkenen versoepeld. Voor tweede en volgende kinderen is niet langer vereist dat de ouders nog elkaars levensgezel zijn en in twee huishoudens samenleven. Op grond van het derde lid blijft onder meer wel de eis van een biologische band in het ene gezin en de aanwezigheid van de geboortemoeder in het andere gezin gelden.

Artikel 214

De meerouderschapsovereenkomst speelt een belangrijke rol in de zorgvuldige voorbereiding van het meerouderouderschap. De eisen die worden gesteld aan de meerouderschapsovereenkomst zijn gedeeltelijk gebaseerd op de eisen die gelden voor het huidige ouderschapsplan (artikel 815 Rv).

De onderdelen a, e en f dienen ook in een ouderschapsplan te worden opgenomen. De onderdelen c, d en g zijn specifiek voor de situatie van meerouderschap opgenomen.

Onderdeel b vereist een afspraak over de hoofdverblijfplaats van het kind. In verband met het in twee gezinnen leven van het kind is het wenselijk dat de ouders afspreken bij welke ouder(s) het kind zijn hoofdverblijf heeft en daarmee zijn adres in de Basisregistratie personen

Onderdeel c vereist een afspraak over de keuze van de geslachtsnaam van het kind. In het hiervoor voorgestelde artikel 5, zesde lid (zie onderdeel C), is opgenomen dat ouders ter gelegenheid van de toekenning van het ouderschap gezamenlijk dienen te verklaren welke naam of namen het kind zal hebben. Die kan bestaan uit twee namen of naamdelen van de ouders.

Onderdeel d zie op de wijze waarop het kind zal worden geïnformeerd over zijn ontstaansgeschiedenis. Het is belangrijk dat de betrokkenen zich hiervan tevoren rekenschap geven.

Onderdeel g vereist dat de betrokkenen al van tevoren afspreken wanneer de gemaakte afspraken zullen worden bezien en hoe deze kunnen worden gewijzigd. Hiermee wordt het up to date houden van de inhoud van wat afgesproken is gestimuleerd en kunnen conflicten over de uitvoering hiervan worden voorkomen.

Artikel 215

De beschikking wordt gezonden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats van de geboortemoeder. Dit waarborgt dat het bestaan van de beschikking bekend zal worden bij de ambtenaar van de burgerlijke stand die de geboorteakte opmaakt. Wordt het kind geboren in een andere gemeente dan de woonplaats van de geboortemoeder, dan volgt uit het werkproces van de ambtenaar van de burgerlijke stand dat navraag wordt gedaan bij de woonplaats van de

geboortemoeder of er een erkenning heeft plaatsgevonden. Ook het bestaan van de gerechtelijke toekenning van ouderschap in geval van meerouderschap zal op deze wijze bekend kunnen raken bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van een andere gemeente dan de woonplaats van de geboortemoeder.

Artikel 216

Eerste lid

In het eerste lid van dit artikel wordt de werkingsperiode van de toekenning van het ouderschap geregeld. De toekenning heeft in beginsel slechts eenmalig effect, en wel op de eerste zwangerschap waaruit één of meer kinderen levend worden geboren.

Uit artikel 2 zou volgen dat de toekenning geen effect heeft bij een niet levend geboren kind. Om te voorkomen dat een levenloos geboren kind niet als kind van al de betrokkenen zou worden geregistreerd, is bepaald dat de toekenning van het ouderschap tevens werkt voor het ouderschap van een levenloos geboren kind. Voor een eventueel nieuw meerouderschapstraject zal dan ook opnieuw een gerechtelijke toekenning van meerouderschap moeten worden verzocht. De rechter zal alsdan opnieuw alle vereisten afzonderlijk toetsen. De werking van de beschikking van de rechter is in duur beperkt tot een periode van drie jaar. Deze beperkte duur hangt samen met het gegeven dat de omstandigheden van de betrokkenen na de toekenning kunnen veranderen en het wenselijk is dat deze periodiek opnieuw aan een beoordeling worden onderworpen. Een periode van drie jaar impliceert dat de geboortemoeder zwanger dient te zijn geworden in de periode tot ca. 26 maanden na het in kracht van gewijsde gaan van de beschikking houdende toekenning van het ouderschap. Hiermee is het ook voor de burgerlijke stand duidelijk tot wanneer de beschikking werkt, zodat op een geboorteakte van het uit de moeder geboren kind de juiste personen als ouders worden vermeld.

Tweede lid

Het tweede lid maakt duidelijk dat de gerechtelijke toekenning van het ouderschap werkt vanaf de geboorte. Met de verwijzing naar artikel 2, dat bepaalt dat het kind waarvan een vrouw zwanger is als reeds geboren wordt aangemerkt zo dikwijls zijn belang dit vordert, wordt verduidelijkt dat de werking vanaf de geboorte er niet aan in de weg staat dat het kind bijvoorbeeld erfgenaam kan zijn van een van de betrokkenen, indien deze tijdens de zwangerschap komt te overlijden.

Artikel 217

Eerste lid

Het eerste lid maakt duidelijk dat door de toekenning van ouderschap in geval van meerouderschap de ouders het gezag over het kind gezamenlijk uitoefenen.

Bij meerouderschap is meeroudergezag het uitgangspunt. Als de rechter meerouderschap toekent waardoor het juridisch ouderschap van de betrokkenen op het tijdstip van de geboorte van het kind ontstaat, ontstaat het gezamenlijk gezag van de ouders op hetzelfde tijdstip als het meerouderschap. Het op grond van de wet verkregen ouderschap kan van rechtswege gezag met zich mee kan brengen. Zie bijv. de bepaling dat de moeder uit wie het kind is geboren van rechtswege het gezag uitoefent over het kind, tenzij zij hiertoe onbevoegd is (artikel 253b, eerste lid) of de bepaling dat ouders gedurende hun huwelijk het gezag gezamenlijk uitoefenen (artikel 251b).

Tweede lid

In het tweede lid is opgenomen dat de artikelen 253n en 253o van overeenkomstige toepassing zijn op het gezamenlijk gezag in geval van meerouderschap. Ingevolge artikel 253n kan de rechter op verzoek van de niet met elkaar gehuwde ouders of een van het gezamenlijk gezag beëindigen als de omstandigheden zijn gewijzigd of bij het nemen van de beslissing van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan. De rechter bepaalt dan aan wie het gezag over elk van de minderjarige kinderen toekomt. In geval van meerouderschap kan er sprake zijn van een huwelijk tussen twee van de ouders, waardoor zij niet voldoen aan de eis van het ongehuwd zijn. Ook dan is het wenselijk dat de ouders die meerouderschap uitoefenen wijziging van het gezamenlijk gezag kunnen vragen. Dit kan betekenen dat het gezag voortaan in plaats van door vier ouders door drie of twee ouders of door een ouder wordt uitgeoefend of in plaats van door drie ouders door twee ouders of door een ouder. Op grond van artikel 253o kan een beslissing waarbij een ouder op grond van artikel 253n alleen met het gezag is belast op verzoek van de ouders of van een van hen door de rechter worden gewijzigd op de hiervoor genoemde gronden. Met overeenkomstige toepassing van dit artikel kunnen ouders in geval van meerouderschap ook weer tot een gezamenlijke gezagsuitoefening komen.

Artikel 218

Eerste lid

In dit artikel wordt de mogelijkheid geregeld voor de herroeping van de gerechtelijke toekenning van het ouderschap op verzoek van één van de partijen. De regeling vormt een *lex specialis* ten opzichte van (onderdelen van) de regeling in de artikelen 390 en 391 Rv. Is er nog geen zwangerschap of heeft de zwangerschap niet geleid tot de geboorte van een levend kind, dan is herroeping altijd mogelijk.

Tweede lid

De ontstane afstammingsband is niet zonder meer aan te tasten. Dit is alleen mogelijk indien de ouder of de betrokkene niet de biologische ouder van het kind is en er sprake is van bedreiging, dwaling of bedrog bij het verzoek tot gerechtelijke toekenning van het ouderschap.

Derde lid

Het verzoek moet worden ingediend voor de geboorte of binnen een jaar na de geboorte van het kind. Deze termijn sluit aan bij de termijn die geldt voor de ontkenning van het ouderschap (zie artikel 200, vijfde lid).

Vierde lid

In het vierde lid is voorziening opgenomen voor het geval een betrokkene of ouder overlijdt voor de afloop van de termijn waarbinnen een verzoek om herroeping kan worden gedaan. In die situatie kan een kind of ouder van deze persoon een verzoek om herroeping doen. Deze bepaling is vergelijkbaar met de bestaande vernietigingsmogelijkheid bij erkenning of de ontkenning van het ouderschap (zie artikel 201, eerste lid en artikel 205, vijfde lid). Voor dit beroep gelden dezelfde termijnen.

Artikel 219

Eerste lid

Dit artikel regelt de gevolgen van de door de rechter herroepen gerechtelijke toekenning van het ouderschap in geval van meerouderschap. Die gevolgen zijn dezelfde als die zijn verbonden aan de ontkenning van het ouderschap en de vernietiging van de erkenning (zie artikel 202,

derde lid en artikel 206, derde lid). De toekenning wordt geacht geen gevolg te hebben gehad. Te goeder trouw door derden verkregen rechten worden gerespecteerd.

Tweede lid

Het tweede lid bepaalt dat door de herroeping van de gerechtelijke toekenning van het ouderschap geen vordering tot teruggave van kosten van verzorging en opvoeding of van kosten van levensonderhoud ontstaat. Evenmin is er een recht op teruggave van het krachtens vruchtgenot genotene.

Deze regel fixeert de vermogensrechtelijke stand van zaken zoals die op het moment van de herroeping is. Doorgaans zal geen rekening zijn gehouden met deze gebeurtenis. Voorts ontstaat geen verplichting tot teruggave van genoten vermogensrechtelijke voordelen die reeds verbruikt of verteerd zijn.

Derde lid

De beschikking houdende herroeping wordt, overeenkomstig artikel 215, gezonden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats van de geboortemoeder. Deze zal de herroeping verwerken op de geboorteakte, dan wel ter verwerking aldaar doorzenden aan de gemeente waar de geboorteakte van het kind is opgemaakt.

Artikel 220

Eerste lid

Dit artikel regelt de mogelijkheid om op verzoek van het kind het ouderschap ontstaan door de gerechtelijke toekenning van ouderschap in geval van meerouderschap te beëindigen. Gelet op de in de artikelen 218 en 219 geregelde herroeping van de gerechtelijke toekenning van ouderschap in geval van meerouderschap, welke terugwerkende kracht heeft, is hier gekozen voor de term beëindiging om duidelijk te laten uitkomen dat de beëindiging geen terugwerkende kracht heeft.

Tweede lid

De mogelijkheid van beëindiging van het ouderschap staat enkel open voor het geval er geen biologische band bestaat tussen de ouder en het kind, net zoals het geval is bij ouderschap dat van rechtswege is ontstaan door een huwelijk of geregistreerd partnerschap of ouderschap na erkenning. Anders dan bij deze laatste twee vormen van ouderschap, heeft in dit geval een rechter de wenselijkheid van het ontstaan van het ouderschap al eerder beoordeeld. Dit rechtvaardigt dat de mogelijkheid van beëindiging van het ouderschap op verzoek van een kind pas open komt te staan na het bereiken van de meerderjarigheid. De termijn voor de indiening van het verzoek tot beëindiging is in beginsel drie jaar.

Derde lid

Voor het geval een kind mocht overlijden voor de afloop van de termijn van drie jaar waarbinnen een verzoek kan worden ingediend, is artikel 201, tweede lid, van toepassing. Een afstammeling in de eerste graad van het kind kan de rechtbank verzoeken om de beëindiging van het ouderschap. Voor de termijn waarbinnen dit verzoek kan worden gedaan geldt het volgende. Indien het kind meerderjarig was ten tijde van het overlijden, wordt het verzoek gedaan binnen een jaar na de dag van overlijden of binnen een jaar nadat het overlijden ter kennis van de verzoeker is gekomen. Overleed het kind gedurende de minderjarigheid, dan dient het verzoek te worden gedaan binnen een jaar nadat het kind, in leven zijnde, zelfstandig het verzoek had kunnen doen, dan wel, indien het overlijden op een later tijdstip ter kennis is gekomen van de verzoeker binnen een jaar na die kennisneming.

Vierde lid

De beschikking houdende beëindiging wordt evenals de beschikking houdende herroeping gezonden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de woonplaats van de geboortemoeder. Deze zal de beëindiging verwerken op de geboorteakte, dan wel ter verwerking aldaar doorzenden aan de gemeente waar de geboorteakte van het kind is opgemaakt.

Artikel II Boek 4 BW (artikel 4 :11 BW)

Tweede lid

Artikel 11, eerste lid, van Boek 4 BW bepaalt dat degenen die tezamen uit eigen hoofde tot een nalatenschap worden geroepen voor gelijke delen erven. Het tweede lid geeft een regeling als er sprake is van een halfbroer of halfzus: het erfdeel van een halfbroer of halfzus is de helft van het erfdeel van een volle broer, een volle zus of een ouder. Volle broers en zussen hebben op grond van het huidige recht dezelfde ouders, halfbroers en halfzussen hebben één juridische ouder gemeen. Als er sprake is van meerouderschap kan onduidelijk zijn wie volle broers en zussen en wie half broers en zussen zijn. Kinderen binnen een meeroudergezin met drie of vier gemeenschappelijke ouders kunnen als volle broers of zussen van elkaar worden beschouwd. In een situatie van meerouderschap zijn er echter verschillende situaties denkbaar. Het kan bijvoorbeeld zijn dat een stel al ouder is geworden van een kind voor het ontstaan van meerouderschap of dat een ouder van een van de stellen na het ontstaan van meerouderschap een kind erkent. Voorgesteld wordt om in geval van meerouderschap van volle broers en zussen te spreken wanneer kinderen (precies) dezelfde ouders hebben. Als zij tenminste één andere juridische ouder hebben, zijn zij half broer of half zus van elkaar. De kinderen in de genoemde situaties zijn dan ook half broer of half zus van elkaar. Alleen het kind dat dezelfde meerouders heeft geldt als volle broer of zus.

Vierde lid

Op grond van de regeling van het eerste lid geldt dat als een kind twee ouders nalaat en een broer of zus zij ieder een derde deel erven. Laat een kind twee ouders en vier broers of zussen na, dan erven zij ieder een zesde deel. Het derde lid van artikel 11 bepaalt verder dat wanneer het erfdeel van een ouder minder zou bedragen dan een kwart, dit verhoogd wordt tot een kwart en de erfdelen van de overige erfgenamen naar evenredigheid worden verminderd. De ouders erven in het laatst gegeven voorbeeld dan ieder een kwart en de vier broers of zussen ieder een achtste deel.

In geval van meerouderschap leidt deze correctie ertoe dat wanneer er drie juridische ouders zouden zijn er slechts een kwart voor de broers en zussen overblijft en wanneer er vier juridische ouders zouden zijn er niets van de nalatenschap voor hen overblijft. Daarom wordt voorgesteld dat in geval van meerouderschap in een situatie waarin ook broers en zussen erfgenamen zijn, het erfdeel van de ouders gezamenlijk te beperken tot maximaal de helft van de nalatenschap. In de situatie van vier ouders en vier broers of zussen erven de vier ouders samen de helft, dus ieder een achtste deel, en blijft de andere helft over voor de vier broers of zussen die ook ieder een achtste deel erven. Wanneer er vijf broers of zussen zouden zijn, erven de ouders een achtste deel en de broers of zussen een tiende deel. Deze regel werkt echter bij kleinere gezinnen uit in het nadeel van de ouders. Wanneer er slecht een broer of zus zou zijn, zou die namelijk alleen de andere helft erven. Twee broers of zussen zouden ieder een kwart en drie broers of zussen zouden ieder een zesde deel erven. In deze gevallen is toepassing van de hoofdregel redelijk, dan erven de vier ouders en de ene broers of zus ieder een vijfde deel, en de vier ouders en twee broers of zussen ieder een zesde deel en de vier ouders en drie broers of zussen een zevende deel. In het voorgestelde lid is daarom opgenomen dat de beperking tot de maximaal de helft

van de nalatenschap geen toepassing vindt als op grond van deze regel een ouder minder zou verkrijgen dan het erfdeel dat deze op grond van het eerste lid van artikel 11 zou toekomen.

Artikel III Boek 10 BW (artikel 10:98a BW)

Met artikel 98a wordt het advies van de Staatscommissie IPR gevolgd om een afzonderlijke conflictregel voor meerouderschap te formuleren in titel 5 van Boek 10 BW.

In het wetsvoorstel tot regeling van het meerouderschap in het Nederlandse recht wordt onderscheid gemaakt tussen de wijze waarop ouderschap wordt verkregen. De geboortemoeder en de met haar gehuwde of geregistreerde partner worden van rechtswege ouder op basis van artikel 1:198 BW. De andere personen worden ouder als gevolg van de uitspraak van de rechtbank op gezamenlijk verzoek van hen die met meer dan twee personen ouder van een kind wensen te worden. Er is voor gekozen het conflictenrecht te laten aansluiten bij de tweedeling in het interne recht. Het ouderschap van de geboortemoeder en haar gehuwde of geregistreerde partner wordt dan beheerst door de bestaande conflictregel(s). Voor het ouderschap van de personen die via de rechterlijke uitspraak ouders van het kind wensen te worden, wordt een nieuwe conflictregel in Boek 10 BW opgenomen.

In navolging van het advies van de Staatscommissie IPR is daarbij gekozen voor *gleichlauf*: de Nederlandse rechter past Nederlands recht toe. Hiermee wordt gewaarborgd dat alle waarborgen uit de regeling naar Nederlands recht zullen worden beoordeeld.

Zoals ook door de Staatscommissie IPR is overwogen is een bepalend argument om te kiezen voor toepassing van het *gleichlauf*-beginsel, het feit dat slechts een gering aantal landen in het eigen interne recht de mogelijkheid van meerouderschap kent, en daar waar deze bekend is of in ontwikkeling is, verschillend kan zijn geregeld en op andere uitgangspunten zal kunnen zijn gebaseerd dan het Nederlandse recht. Toepassing van buitenlands recht kan dan niet mogelijk zijn of kan leiden tot complexe problemen.

Deze voorgestelde regeling geldt voor de meerouderschapsovereenkomst als een *lex specialis* ten opzichte van artikel 10:154 BW. Dit artikel bepaalt dat op verbintenissen die buiten de werkingssfeer van de verordening "Rome I" (Verordening (EG) nr. 593/2008, PbEU 2008, L177) en de terzake geldende verdragen vallen, en die als verbintenissen uit overeenkomst kunnen worden aangemerkt, de bepalingen van de verordening "Rome I" van overeenkomstige toepassing zijn. De verbintenissen uit de meerouderschapsovereenkomst vallen buiten de werkingssfeer van de verordening "Rome I" (artikel 1, aanhef en sub a resp. b van de Verordening Rome I), maar door het opnemen van deze specifieke regeling is de verwijzingsregeling van deze verordening niet van overeenkomstige toepassing op de meerouderschapsovereenkomst.

Voor zover kwesties aan de Nederlandse rechter worden voorgelegd die voortkomen uit een buitenlandse meerouderschapregeling, zullen de voor de desbetreffende onderwerpen geldende conflictregels kunnen worden toegepast (bijvoorbeeld met betrekking tot ouderlijk gezag en kinderalimentatie).

Of in het buitenland ontstaan (of gewijzigd) ouderschap als gevolg van een buitenlandse meerouderschapregeling in Nederland kan worden erkend, zal kunnen worden beoordeeld aan de hand van de artikelen 10:100 en 10:101 BW. Deze artikelen over de erkenning van een in het buitenland tot stand gekomen onherroepelijke rechterlijke beslissing (artikel 100) en tot stand gekomen rechtsfeiten of rechtshandelingen (artikel 101) waarbij familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming zijn vastgesteld of gewijzigd, voorzien beide in de mogelijkheid om erkenning te weigeren op grond van kennelijke onverenigbaarheid met de openbare orde.

Artikel IV Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Artikel 3, 3a en 9, tweede lid

Overeenkomstig het advies van de Staatscommissie IPR is aan artikel 3 Rv een speciale bevoegdheidsregeling toegevoegd voor meerouderschap (artikel 3a Rv). De bevoegdheidsgrondslag is daarbij gekoppeld aan de gewone verblijfplaats van de geboortemoeder en de overige betrokkenen/de betrokkenen in Nederland, waarbij als peildatum geldt het tijdstip waarop het verzoek op de voet van artikel 213 van Boek 1 BW bij de rechter wordt ingediend. Deze bevoegdheidsregeling geldt als een *lex specialis*: de bevoegdheidsregeling derogeert aan artikel 3 Rv (rechtsmacht verzoekschriftprocedures) en aan artikel 9 Rv (aanvullende rechtsmacht). Op grond van artikel 3 Rv zou het voldoende zijn als een van de verzoekers, dus een van de betrokkenen, in Nederland gewone verblijfplaats heeft. Artikel 9 Rv geeft voor een aantal gevallen een regeling voor aanvullende rechtsmacht als er geen rechtsmacht zou zijn op grond van de artikelen 2-8 Rv. Met de voorgestelde bepalingen wordt de toegang tot de rechter enigszins beperkt en wordt gewaarborgd dat er voldoende band is met de Nederlandse rechtssfeer waarmee “meerouderschapstoerisme” zoveel mogelijk kan voorkomen.

Het is mogelijk dat wordt voldaan aan de eis van gewoon verblijf in Nederland, waardoor de rechter rechtsmacht heeft, maar dat er geen rechtmatig verblijf op grond van de Vreemdelingenwet 2000 is.³² Het interne recht vereist ingevolge artikel 213, eerste lid, onder g, dat een betrokkene die niet de Nederlandse nationaliteit bezit of rechtmatig verblijft op grond van artikel 8, onder b, d of e, van de Vreemdelingenwet 2000, een verklaring aan de rechter verstrekt inzake het eigen verblijfsrecht tevens inhoudende de verklaring dat diens verzoek om toekenning van het ouderschap niet wordt gedaan met het oogmerk om verblijfsrecht in Nederland te verkrijgen. Hiermee wordt beoogd een oneigenlijk gebruik van de meerouderschapsregeling tegen te gaan.

Bij toepassing van de bevoegdheidsregeling wordt uitgegaan van het beginsel dat een aangenomen rechtsmacht betekent dat deze rechtsmacht ook behouden blijft na een wijzing van bijvoorbeeld de gewone verblijfplaats van een van de partijen later in de procedure (*perpetuatio fori*). De bevoegdheidsregeling is beperkt tot de Nederlandse meerouderschapsregeling, maar heeft een ruim materieel toepassingsbereik; geschillen die uit de regeling kunnen voortvloeien alsmede samenhangende kwesties volgen de eenmaal aangenomen rechtsmacht. Hierdoor wordt de bevoegdheid in deze met de meerouderschapsregeling samenhangende kwesties niet opnieuw getoetst, ongeacht mogelijk tijdsverloop.

De rechtsmachtbepalingen die zijn opgenomen in Rv gelden onverminderd het bepaalde over de rechtsmacht in verdragen en EU-verordeningen (zie artikel 1 Rv), zoals bijvoorbeeld over ouderlijke verantwoordelijkheid en levensonderhoud. Voor zover de geschillen bijvoorbeeld tevens gezagsbeslissingen betreffen, hebben het Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996 en Verordening Brussel IIter (2019/1111) voorrang boven de regeling in Boek 10 BW en is de gewone verblijfplaats van het kind doorslaggevend.

Artikel 800

Vierde lid

³² Advies ACVZ “Veranderd ouderschap en migratie”, Den Haag 2019, p. 46-47.

Aan artikel 800 wordt een nieuw lid toegevoegd waarmee buiten twijfel wordt gesteld dat een verzoek tot gerechtelijke toekenning van ouderschap in geval van meerouderschap steeds op zitting behandeld dient te worden. Deze eis volgt eveneens uit artikel 213, eerste lid, onder f, van Boek 1 BW, maar wordt voor de duidelijkheid ook neergelegd in Rv.

Artikel 810

Vijfde lid

Met de aanvulling van artikel 810 wordt duidelijk gemaakt dat het de rechter vrij staat om het advies in te winnen van de raad voor de kindbescherming bij de beoordeling van een verzoek tot gerechtelijke toekenning van het ouderschap in geval van meerouderschap of andere procedures die hiermee verband houden, maar waarbij er nog geen (ongeboren) kind is.